INTRODUCIÓN: ALIÑAMENTO DOS ORZAMENTOS XERAIS DA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA COS OBXECTIVOS DE DESENVOLVEMENTO SUSTENTABLE

I. INTRODUCIÓN: ALIÑAMENTO DOS ORZAMENTOS XERAIS DA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA COS OBXECTIVOS DE DESENVOLVEMENTO SUSTENTABLE

I.1. AXENDA 2030: SITUACIÓN ACTUAL A NIVEL MUNDIAL.

En setembro de 2015, na cume celebrada en Nova York polos Estados membros das Nacións Unidas, aprobouse, por unanimidade, o documento "Transformando o noso mundo: a Axenda 2030 para o desenvolvemento sustentable".

A Axenda é un plan de acción a favor das persoas, o planeta e a prosperidade, integrada por 17 Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable (en diante, ODS), 169 metas e 232 indicadores a acadar en 15 anos. Pero, a diferenza doutros obxectivos de desenvolvemento formulados en ocasións anteriores, son universais e afectan tanto a países desenvolvidos coma aos países en desenvolvemento, son de carácter integrado e indivisible, e conxugan as tres dimensións do Desenvolvemento Sustentable: económica, social e ambiental.

Ilustración 1. Obxectivos de desenvolvemento sustentable definidos por Nacións Unidas.

Fonte: Nacións Unidas.

No Informe dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable (ODS), de periodicidade anual, (elaborado polo Departamento de Asuntos Económicos e Sociais das Nacións Unidas, con achegas das organizacións internacionais e rexionais, así como os fondos, os programas e os organismos do sistema das Nacións Unidas) proporciónase un panorama xeral dos esforzos realizados ata a data para a súa aplicación en todo o mundo, subliñando as esferas de progreso e as esferas nas que se deben tomar máis medidas para garantir que ninguén quede atrás.

O ***Informe publicado polo Consello Económico e Social das Nacións Unidas sobre os Progresos para lograr os Obxectivos de Desenvolvemento Sostible*** **(**1**) ,** destaca os avances que se lograron no mundo nalgúns ámbitos, como a mellora da saúde materno infantil, a ampliación do acceso á electricidade e o aumento da representación das mulleres no Goberno. Aínda así, estes progresos víronse contrarrestados en todo o mundo pola a pandemia da COVID-19, que desatou unha crise sen precedentes obstaculizando aínda máis o progreso dos ODS. O feito de que a pandemia aínda segue a producir efectos negativos no ano 2021, fai que non sexa posible saber na actualidade en que medida a covid e por ende, a crise derivada da mesma, vai afectar á consecución dos obxectivos, aínda que xa é palpable que ficou por terra moitos dos avances producidos nos últimos anos.

Con base nos datos e as estimacións máis recentes, este informe anual de situación sobre o progreso nos 17 Obxectivos revela que as persoas máis vulnerables (incluídos os nenos, mulleres, anciáns, discapacitados, mígrante e refuxiados) son as máis gravemente afectadas pola pandemia de COVID-19.

Algunhas das *principais conclusións* deste informe recóllense a continuación, tornándose en retos a ter en conta para poder chegar ao máximo nivel posible de consecución dos ODS no ano 2030.

- O impacto da crise derivada da pandemia actual foi máis acusado en relación ao obxectivo 1 de poñer fin á pobreza. A desaceleración da actividade económica provocou un aumento da poboación en situación de pobreza extrema de entre 119 e 124 millóns de persoas en 2020.

- A crise tamén agudizou as desigualdades, de xeito que en 2020 perdéronse o equivalente a 255 millóns de empregos a tempo completo e 101 millóns de nenos e xoves quedaron por debaixo do nivel mínimo de competencia en lectura, o que fixo que se perderan os avances educativos logrados nos decenios anteriores.

- A redución da intensidade das actividades económicas durante os períodos de confinamento non serviron para frear a crise climática. Os datos preliminares para 2020 indican que aumentou a concentración atmosférica dos principais gases de efecto invernadoiro, ao tempo que a temperatura media anual situouse 1,2 grados por enriba dos niveis preindustriais, e preto do límite dos 1,5 grados establecidos no Acordo de París. Ademais, produciuse unha perda importante de biodiversidade, posto que no período 2015-2020 perdéronse anualmente 10 millóns de hectáreas de bosque.

- Os fluxos globais de inversión estranxeira directa diminuíron nun 40% con respecto a 2019. Segundo as previsións, o valor do comercio mundial de mercadorías caeu un 5,6% en 2020 con respecto ao ano anterior .

---

1 Progresos para lograr os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable - ONU

A pesar das numerosas consecuencias negativas derivadas da pandemia, observáronse unha serie de circunstancias que poñen de manifesto a *capacidade de recuperación* e que facilitarán a consecución dos obxectivos a curto e medio prazo. Entre elas podemos mencionar:

- a rápida resposta dos gobernos en relación á protección social
- aceleración do proceso de transformación dixital
- colaboración internacional no eido sanitario, especialmente para o desenvolvemento en tan pouco tempo das vacinas e tratamentos fronte á COVID-19
- xeración dun maior volume de información estatística como consecuencia da gran demanda de datos para poder realizar un seguimento dos efectos da pandemia mundial. Grazas a isto, tamén se produciu unha importante mellora nos indicadores incluídos na Base de Datos Mundial de Indicadores dos ODS, de xeito que pasaron a ser de 115 en 2016 a 211 en 2021.

I.2. AXENDA 2030: IMPLANTACIÓN E SITUACIÓN ACTUAL EN ESPAÑA.

O proceso de implantación da Axenda 2030 en España iniciouse coa celebración do Consello de Ministros do 29 de xuño de 2018 (2), onde tivo lugar a aprobación do "Plan de Acción para a implantación da Axenda 2030: Cara a unha Estratexia Española de Desenvolvemento Sustentable", en cuxa elaboración participaron todos os Departamentos Ministeriais, así como as Comunidades Autónomas, as Entidades Locais e organizacións representativas da sociedade civil. No plan propoñíase unha batería de políticas prioritarias, nove políticas panca, que desempeñaron un papel moi relevante á hora de canalizar os esforzos cara ao avance da Axenda 2030.

Posteriormente, a través da Orde PCI/169/2019, de 22 de febreiro, creouse o Consello de Desenvolvemento Sustentable, órgano asesor, de colaboración da participación da sociedade civil para o cumprimento dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable e a Axenda 2030. O Consello estivo adscrito ata xaneiro de 2020 á Oficina do Alto Comisionado para a Axenda 2030, órgano suprimido en xaneiro de 2020 sendo as súas funcións asumidas pola Secretaria de Estado para a Axenda 2030.

A Axenda 2030 supón un compromiso de todos os sectores –públicos e privados, individuais e colectivos- que conforman a sociedade española. Pero deben ser os poderes públicos e as administracións públicas os que exerzan un maior liderado e asuman a responsabilidade do seu impulso.

Unha das mellores formas de exercer este liderado é a través do deseño e execución das políticas de gasto contidas nos orzamentos públicos e a súa contribución aos distintos

2 Con anterioridade a esta data, creouse un Grupo de Alto Nivel onde se reunían os representantes autonómicos co goberno anterior para debater o mellor enfoque de implantación de la Axenda 2030. Sen embargo, pódese dicir que foi coa celebración deste Consello de Ministros coa que se materializou a Axenda 2030 de maneira efectiva en España.

ODS. Os orzamentos son, en efecto, un instrumento esencial na planificación das políticas públicas.

A contribución dos orzamentos públicos ao desenvolvemento sustentable realízase a través dos seus catro funciones principais:

- a función redistributiva da renda e a riqueza;

- o fomento do crecemento económico;

- a función de asignación dos recursos públicos incentivando aquelas actuacións que se consideran beneficiosas para o interese xeral e desincentivando aquelas que teñen efectos externos negativos como as actividades contaminantes;

- e por último a función de estabilización económica.

Todo iso permite afirmar que é a iniciativa pública, a través do exercicio das súas competencias, a principal panca no impulso dos ODS.

En tal sentido, o Plan de Acción contempla dez medidas transformadoras, que poden definirse como accións e iniciativas políticas de rápida implementación cunha capacidade de transformación extraordinariamente alta para sentar as bases para un desenvolvemento exitoso das políticas panca e da Estratexia de Desenvolvemento Sostible. En concreto a medida transformadora VII, baixo o título de "Orzar para os ODS", determina o mandato de establecer nos Orzamentos a aliñación das políticas de gasto ao logro dos ODS. En concreto, esta medida establece que debe realizarse unha análise funcional do gasto e determinar se ten como finalidade contribuír ao desenvolvemento sustentable.

En desenvolvemento desta medida transformadora VII, a Orde ministerial pola que se ditan as normas para a elaboración dos Orzamentos Xerais do Estado para 2021 (PGE 2021) inclúe, como parte da documentación que debe acompañar aos orzamentos, o *Informe de aliñamento dos Orzamentos Xerais do Estado cos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable da Axenda 2030*. Os Orzamentos Xerais do Estado para 2021 son, por tanto, os primeiros que incluíron un informe de aliñamento das políticas de gasto que integran devanditos Orzamentos cos ODS da Axenda 2030 (3

Para o exercicio 2022, a Orde Ministerial HAC/669/2021, de 25 de xuño de 2021, pola que se ditan as normas para a elaboración dos Orzamentos Xerais do Estado para 2022, introduce unha novidade en relación ao informe de aliñamento, en concreto co que ten que ver coa recollida de información, o formato, as instrucións e a forma de remisión da información relativa á contribución das políticas públicas á consecución dos ODS (4).

---

3 Informe de aliñamento dos Orzamentos Xerais do Estado 2021 aos ODS da Axenda 2030

4 Resolución relativa ao Informe de aliñamento dos Orzamentos do 2022 aos ODS

O aliñamento orzamentario aos ODS supón un novo enfoque do Orzamento, transversal e estratéxico, que permite enmarcar a acción política en resposta aos retos presentes e futuros da sociedade española, especialmente naqueles ámbitos que están e van seguir marcando o devir da axenda social, económica e ambiental dos próximos anos.

Esta visión resulta especialmente relevante nesta difícil etapa que todos os países están a afrontar para superar as dramáticas consecuencias da pandemia do Covid-19. A crise sanitaria, económica e social actual xerou un impacto sen precedentes a nivel global e no noso país, deixando unha pegada social e económica cuns efectos aínda difíciles de cuantificar e de prever no medio e longo prazo. Neste contexto, a Axenda 2030 cobra se cabe máis importancia e debe ser a folla de ruta imprescindible para abordar a reconstrución social e económica do país.

De xeito paralelo ao informe anual de seguimento dos ODS elaborado pola ONU, o goberno español tamén procedeu a redactar o *Informe de Progreso 2021* (5) para o noso país. Este informe consta de dous grandes apartados, xa que incorpora, como novidade unha estratexia para dar cumprimento ao Plan de Acción aprobado polo Consello de Ministros en 2018. Polo tanto:

- Nunha primeira parte, detállanse os avances realizados entre marzo de 2020 e abril de 2021 con relación a cada unha das nove políticas panca priorizadas no Plan de Acción para a Implementación da Axenda 2030, recollendo as medidas e actuacións desenvoltas polos distintos ministerios, así coma aquelas implementadas polas comunidades autónomas, cidades autónomas e entidades locais.
- No segundo apartado preséntase a *Estratexia de Desenvolvemento Sustentable* 2030 como un marco de compromisos proxectados para os vindeiros anos, co fin de acelerar a transición social e ecolóxica, así como garantir unha recuperación aliñada cos principios e obxectivos da Axenda 2030, tras o impacto da Covid-19.

I.3. AXENDA 2030: IMPLANTACIÓN E SITUACIÓN ACTUAL EN GALICIA.

A primeira referencia que se ten da Axenda 2030 en Galicia foi no ano 2018, ano no que se realizou un documento de análise sobre a implantación e as implicacións e efectos que supoñía a mesma en Galicia(6). Do documento extraeuse que Galicia situábase nun bo punto de partida respecto a moitas das metas expostas polos ODS, algunhas das cales aluden a retos mesmo xa superados por parte da sociedade galega. Con todo, existe un amplo conxunto de metas que supoñen desafíos presentes na realidade galega.

Tamén é necesario poñer de manifesto que moitas das citadas metas xa foron identificadas no Plan Estratéxico Galicia (PEG) ou en diversos plans e estratexias sectoriais

5 Informe progreso 2021 - España

6 Previa a elaboración deste documento, a Xunta de Galicia, en concreto, a Consellería de Medio Ambiente, mantivera reunións no denominado Grupo de alto Nivel, con representantes do goberno anterior e os demais representantes autonómicos, co fin de definir o enfoque para a implantación da axenda 2030.

(Estratexia de Infraestrutura Verde de Galicia, Estratexia Galega de Cambio Climático e Enerxía 2050, Estratexia Galega de Economía Circular 2030, Estratexia de Inclusión Social de Galicia 2014-2020, IV Plan Director da cooperación galega 2018-2021, entre outros). Existe, pois, unha notable conexión entre as políticas públicas aplicadas na rexión e a axenda internacional de desenvolvemento. Neste sentido, pode dicirse que desde moitas áreas de goberno xa se está traballando na consecución dos ODS, aínda que a vinculación total non sexa o suficientemente visible.

Para levar a cabo a implantación da Axenda dunha maneira máis efectiva, fíxose necesaria a creación dun instrumento de coordinación entre os diferentes departamentos da Xunta de Galicia. Así, por proposta da conselleira de Medio Ambiente, Territorio e Vivenda, e logo de deliberación do Consello da Xunta de Galicia, na súa reunión do día trinta e un de outubro de 2019, produciuse a creación da Comisión interdepartamental para o seguimento da Axenda 2030, así como a regulación da súa composición, das súas funcións e o réxime de funcionamento.

Tendo en conta todo o anterior, e de xeito paralelo ao mandato estatal de realizar un aliñamento dos orzamentos aos ODS, na ORDE de 9 de outubro de 2020 pola que se ditan instrucións para a elaboración dos orzamentos xerais da Comunidade Autónoma de Galicia para o ano 2021 establécese que un *"Grupo de traballo ODS 2030"* asignará os proxectos de gasto coa lóxica da estratexia de sustentabilidade 2030. Polo tanto, ao igual que ocorreu no ámbito estatal, o ano 2021 foi o primeiro exercicio no que o orzamento incluíu un informe das cifras orzamentarias en clave de obxectivos da Axenda 2030.

En liña co exercicio anterior, a ORDE do 22 de xuño de 2021 pola que se ditan instrucións para a elaboración dos orzamentos xerais da Comunidade Autónoma de Galicia para o ano 2022, incorpora de novo o mandato da realización do presente informe.